

А. М. Авраменко

Пластуни

ПЛАСТУНИ — козаки Запорозької Січі, які займалися полюванням та рибальством (зокрема у плавнях Великого Лугу), а також були розвідниками — відкривали нові проходи серед плавнів і боліт. У Чорноморському козацькому війську (ЧКВ), а згодом і у Кубанському козацькому війську (ККВ) П. називали розвідників і влучних стрільців, пізніше — піші козацькі батальйони. Спочатку П. були у складі тих частин, на які ділили ЧКВ — кінні у кінних полках, піші у піших. 1832 наказний отаман ЧКВ М. Заводовський розпорядився утворити пластунську команду і визначив її штат, проте до 1840-х рр. це були тимчасово створені військові підрозділи. У офіційних документах командування термін «П.» вперше зустрічається у листі генерала М. Власова до генерала А. Єрмолова від 7 січня 1842. Від 1860-х рр. його вживали переважно як синонім піших козацьких підрозділів загалом. 1870 окремі піші батальйони ККВ перейменовано на пластунські. З того часу були сформовані 1-й і 2-й пластунські батальйони, однак згодом їхня кількість зростала і у 1890-х рр. склала 6 (у воєнні роки збільшували утричі). Під час служби пластунські батальйони об'єднували у бригади. Згодом пластунські військові підрозділи створили й донські та терські козаки. Вони брали участь у 1-й світовій війні та воєнних діях 1918—20 у складі білогвардійських військ генерала А. Денікіна (3 кубанські пластунські бригади). Під час 2-ї світової війни у радянській армії назву «пластунських» мали окремі козацькі батальйони, полки, 9-а пластунська стрілецька Краснодарська дивізія.

Рекомендована література

1. Попко И. Д. Черноморские казаки в их гражданском и военном быту. Санкт-Петербург, 1858;
2. Щербина Ф. А. История Кубанского казачьего войска. Т. 2. Екатеринбург, 1913;
3. Петрашин И. М. Пластуны Кубани. Краснодар, 1977;

4. Краснодарская пластунская: Боевой путь в годы Гражданской и Великой Отечественной войны: Сб. Краснодар, 1990;
5. Авраменко А. М., Фролов Б. Є., Чумаченко В. К. Козацьке військо на Кубані // Історія українського козацтва. Т. 2. К., 2007;
6. Білий Д. Д. Військові товариства чорноморських пластунів як соціокультурний феномен Кубанського фронтиру першої половини ХІХ ст. // Історичні і політологічні дослідження. 2008. № 1—2;
7. Матвеев О. В., Фролов Б. Е. Кубанские пластуны: ХІХ — начало ХХ в. Краснодар, 2018.

Бібліографічний опис:

Пластуни / А. М. Авраменко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. - К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. - Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-882129>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).